

מראי מקומות- מנחות כ"ג

ולומר דמנחת פרים ואלים עם מנחת כבשים מיירי, ופרושי קא מפרש, טפי הול"ל דבנתערב קודם קמיצה איירי. אע"כ דהביאור הוא, דכל שלא השמן למנחת חוטא דרך קביעות, רק ע"י תערובת שאירע, שנתערב בו שלא לדעת, כשר. ומש"כ רש"י בעוד שלא נקמצה, היינו שגם אם עירבו לדעת, אינו נקרא קביעות כי אם לפני קמיצה, אבל בנתערב שלא לדעת, אף קודם קמיצה כשר [ולא ביאר דקדוק לשון רש"י לומר קצת, אולם אולי י"ל דס"ל לרש"י דאם ה' שמנה הרבה, אף לאחר קמיצה ה' נחשב לקביעות, וצ"ע]. וע"ע בחי הגרי"ז בהמשך דביאר על דרך זה דברי הגמ', דאין החילוק בין קודם ובין לאחר קמיצה, אלא החילוק הוא לענין קביעות, אבל משמע דמפרש זה דלא כפרש"י.

(ה) **שלא יקבע לה שמן כחברותיה- הק' הטהרת הקודש, א"כ, למה במתני' אמרי' דיש פסול של ריבוי שמן, לימא דכמו דבמנחת חוטא אין פסול אא"כ נתנה שמן יותר בקביעות, אבל אם נפל השמן שם באופן שאינו בקביעות, י"ל דגם בשאר מנחות אין איסור** [ולכא' יש ליישב ע"פ דברי הגרי"ז הנ"ל, דמה שאין המנחת חוטא פסול, היינו רק אם עדיין יש בה דין חריבה, דמה דאמרי' דשלא בקביעות אין פסול, היינו רק לענין האיסור דלא ישים עליה שמן, אבל עדיין צריך להיות חריבה. וא"כ, לענין בלילה וכה או בלילה עבה, אם מוסיף כ"כ שמן דאינו עוד בלילה עבה, א"כ שפיר פסול הוא, ויש לע"י בזה].

(ו) **קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים מהו- ע' רש"י שהביא ב' פירושים בזה, א', האם זה נחשב חיבורי עולין לענין דאינו נחשב חסר, דהכל נחשב נתחבר, וממילא אין כאן חסר, או דחיבורי עולין לאו כעולין דמי. ב', האם צריך להקטיר העצים עם הקומץ או לא, האם השמן שמחבר לקומץ כעולין דמי, ואם אינו מקטירו הו"ל כקומץ חסר, או לאו כעולין ולא אכפת לן. וע' בטהרת הקודש שהק' ללישנא ב' ברש"י, איך שייך לומר דלא אכפת לן להקטירה, א"כ נמצא דהקומץ חסר שמן. ותי' דכמו דכ' תוס' לענין הא דר"ל, דאם נשאר שמן בהלוג, מ"מ כשר משום דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, כן כאן, השמן שמיצה הוי בגדר זה. אבל אם חיבורי עולין כעולין, א"כ שוב אי"ז ענין למלאכי השרת,**

(א) **קסבר ר' יהודה כל שהוא מין במינו ודבר אחר, סלק את מינו וכו'- ביאר החזון איש (כ"ט, ו'), דכאן צריך הא דרבא אפי' אם יש בסולת כדי לבטל כל השמן, שהרי ודאי אין הסולת מבטל השמן שעמו, ואדרבה, זיווגם נותן להם הכשר מנחה. וכיון שכן, יש מקום לומר דגם שמן של המנחה האחרת אינו נתבטל, דנתחזק ע"י השמן שבא עם הקומץ, ואין הסולת מבטלו, לזה קאמר רבא דמ"מ הסולת מבטל השמן, ושמן ידי' אינו מבטל שמן הנפל.**

(ב) **איתמר, קומץ דמנחת חוטא ששמנו... ור"ל אמר הוא עצמו משכשכו בשירי הלוג- ע' בחי' הגרי"ז דהעיר דהא לקמן מסתפק ר' יוחנן אם משהו שמן פוסל או אם צריך דוקא כזית, וא"כ הכא ע"כ מיירי האיסור בכזית. וא"כ, מהו ראיית ר"ל מהא דמשכשכו בשירי הלוג ומעלהו, מהו הראי' מהתם, הרי התם מסתמא אין כזית שמן, והניח בצ"ע.**

(ג) **הוא עצמו משכשכו בשירי הלוג- פרש"י, כלומר תחלת מצוה שישפשפנו לקומץ. ויש לעי', נהי דס"ל לר"ל דמותר לעשות כן, אולם מהו המצוה. וע' במנחת אברהם (עמ' רנ"א) בשם הגרי"ז, דביאר שהוא כדי שלא יתפזר ויעשה לכדי שומשום, ולכן משכשכו בשמן.**

(ד) **ההוא שלא יקבע לה שמן כחברותיה- פרש"י, בעוד שלא נקמצה, אבל לאחר קמיצה, אם שמנה קצת, כשר. ואי' בחי' הגרי"ז, דמה דנקט רש"י שמנה "קצת", היינו משום דאף אם האיסור דלא ישים עליה שמן אין שייך אלא קודם שנקמצה, מ"מ לאחר שנקמצה עדיין יש דין חריבה, ומש"ה דקדק רש"י לומר דאם שמנה קצת, כשר, דאם שמנה הרבה, פסול מטעם דאינה חריבה. ומבואר בדברי הגרי"ז דנקט דהחילוק הוא אם נתן השמן לפני קמיצה או לאחר קמיצה. אולם ע' בטהרת הקודש דכ' דאין כוונת רש"י לחלק בין קודם קמיצה ובין לאחר קמיצה, דאם הי' זהו החילוק, א"כ למה צריך הגמ' לדחוק**

(י) **ושחוטת אינה בטילה בנבילה** - ע' בחי' הרא"ה (ביצה לח:), הובא בשיטת הקדמונים (שם) דכ' דכל הנדון הוא רק לענין טומאה וטהרה, דרק בנוגע זה שייך לדון דהוי מין בשאינו מינו, אבל לענין איסור ודאי הוי מין במינו, ואינו בטל. וא"כ, נמצא דיכול להיות אסור באיסור נבילה, ומ"מ הוי טהור [ונראה מדבריו דאין האיסור נובע מהטומאה או להיפוך, אלא דשני דינים הם, ושייך להיות א' בלא השני].

(יא) **ושחוטת אינה בטילה בנבילה** - פרש"י, דאם נגעה א' מהן בתרומה אינה נשרפת אלא תולין, אבל לר' חנינא דאמר דשחוטת בטילה בנבילה, אז שורפין עליה תרומה. והק' הקרן אורה, אטו ע"י ביטול נחתא טומאה לחתיכת השחוטת, הרי כמו דאמרי' בבכורות (כג.) דנהי דאינו טמא במגע, מ"מ טמא במשא דכמאן דאי' דמי, וא"כ ה"ה לענין הטהורה, הרי הטהורה טהורה בכל מקום שהיא, וא"כ איך שייך לשרוף תרומה עליה. ואם תלינן דנגע בהטמאה, א"כ אי"ז ענין לביטול ברוב, אלא להולכין בתר רוב, וע"ש שהביא דמתוס' משמע דנדון דכאן הוא ביטול ברוב, והניח בקו'. אולם ע' בטהרת הקודש דכ' דמשום הכי ה' צריך רש"י לפרש דמה דאם תרומה נוגעת בא' מהן היכא דנבילה בטלה בשחוטת, אמרי' דמסתמא נגע בשחוטת, ולא כ' דבטל ונהפכה לשחוטת, דסכ"ס הטומאה במקומה עומדת, ויהי' טמא, אלא מה שטהורה הוא משום דהולכין בתר רוב. וע"ע ברש"ש דהעיר על מש"כ רש"י דתולין, דממ"נ, אם ברה"ר הוא, טהור לגמרי, ואם ברה"י, הרי שורפין, וצ"ע.

(יב) **ושחוטת אינה בטילה בנבילה** - ע' בשב' שמעתתא (ד', ב') דהק' לפי מש"כ תוס' בנדה (י"ח) דבהמה בחייה אית ב' חזקת אינה זבוח, א"כ אפי' אם אין השחוטת בטילה בנבילה, מ"מ צריך להיות הדין דודאי טמא, משום דאית בה חזקת אינה זבוח (וע"ש שהוכיח דאמרי' החזקה גם לענין טומאה), ע"ש מה שתי' בזה.

(יג) **ור' חנינא אמר כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל** - פרש"י, ולכן שחוטת בטלה בנבילה, דא"א לשחוטת שתעשה נבלה, וא"כ אם נגעה א' מן החתיכות בתרומה

שהרי יכול הוא להקטירו, ואם לא עשה כן הרי נפסל משום חסר.

(ז) **אם יכול לקמוץ מזו בפנ"ע ומזו בפנ"ע כשירות, ואם לאו, פסולות** - ע' בחזון איש (כ"ט, כ"ג) שהביא מש"כ בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה שתי), דאם יכול לקמוץ מאחת מהן, שתיהן פסולות, דנמצא דאינו יכול לאכול משיריים של זה שקמץ ממנו, והוי כנטמא, דאינו יכול להקטיר הקומץ עליהן. וכ' החזו"א דזה תמוה, דהא אם נתערב קומצה בשיריה, אם הקטיר הורצה, ואי דיינינן ל' כאבוד, אף דיעבד לא הורצה. ולכן פ' החזו"א דלא דיינינן לה כנאבד, דהא סכ"ס הקומץ מתיר השיריים באכילה, וע"ש שדן למ"ד דהיתר מצטרף לאיסור ולוקה על כזית של התערובת, דאז יש מקום להסתפק, אבל כ' דמ"מ נראה דמקטיר קומץ עליהן.

(ח) **קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר** - פרש"י, משום שאין הקטרה מצוה אלא הקומץ. והק' בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה לא יקטיר), ומאי עדיפא כשלא יקטיר כלל, הא ג"כ בזה לא קיים מצות הקטרת קומץ. וכ' דאולי כוונת רש"י הוא דאם ה' ג"כ מצות הקטרת המנחה, היינו יכולין להקטיר שניהם, כ"א לשם מנחה, אבל עכשיו שאין בהקטרתה שום מצוה כ"א במה שמקטיר הקומץ, א"כ מחזי בזה כמוסיף על הקומץ. וע"ע בשטמ"ק (ז') דנקט בדעת רש"י דלא כהלקט"ה, אלא דס"ל לרש"י דבאמת יכול להקטיר, רק דאין מצוה, משום דעדיין לא שייך האיסור דכל שממנו לאישים עד שיהא חלק גבוה מבורר, ולכן ברישא אסור להקטיר משום דכל שממנו לאישים.

(ט) **לא יקטיר** - וכ' העולת שלמה דאפי' לדעת ר"א דס"ל דיכול להקטיר איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה לשם עצים, שאני הכא, דאם עושה כן יש לחוש שנשרפו חלק מהשירים קודם להקומץ, ואפי' אם אמרי' דשירים שחסרו קודם ההקטרה מקטירין עליהן, מ"מ י"ל דאסור לחסרם לכתחלה (וע"ש עוד מש"כ באו"א).

דכיון דכתי' הקטרה אצל השירים, אצל נחשבים לעולין, ולכן אין מבטלים את הקומץ, אבל לר"י אין הדבר מובן כ"כ, שהרי סכ"ס לא הוי מין במינו. וביאר דצ"ל גם בר"י דכיון דהתורה אמרה דמוקטרין הן, על כן נחשבין מין במינו.

נשרפת עליה, דר' חנינא אזיל בתר בטל. וע' בעונג יו"ט (ד') דכ' דלכאו' מוכח מדברי רש"י אלו דדבר המתבטל נתהפך להיות כמו המבטל ממש, ומשיג דין טומאה כמוהו. אולם כ' לדחות הראי' מרש"י, דאפשר דלעולם אין הבשר שחוטה שנתערב בנבילה נעשה כנבילה ממש, אלא דמיירי בנגע בא' מהן ולא ידוע איזה מהן נגע, והולכין בתר רוב, ואמרי' דמסתמא נגע בהטמא, ולכן

שורפין תרומה עליו [נוכח שכו' הטהרה"ק לעיל, וצ"ע בכל זה, דלכאו' הדין הולכין בתר רוב אינו תלוי בכלל בהדין מין במינו ומין בשאינו מינו, וצ"ע בכ"ז].

(יד) לעולם אליבא דר' יהודה, וכי קא אמר ר' יהודה מין במינו לא בטל, ה"מ וכו' - הק' בחי' הרשב"א, א"כ למה צריכין להא דר' חייא, לימא כן בר' יהודה גופי', דה"מ היכא דאפשר לי' למיהוי כוותי', וכו'. ותי' דמלשוננו של ר' חסדא, נבלות ושחוטות בטלות זו בזו, משמע דחדא מינייהו בטלה באידך, ולכן אליב' י"ל דר"י ס"ל דלא אמרי' מין במינו בטלה אלא היכא דיכול להעשות כוותי', אבל אליבא דר"י גופי', כיון שלא שמעי' חילוק כזה, ולא שמעי' אלא דאזיל דבתר חזותא, א"כ אין לנו לומר מעצמנו בהאי טעמא דאפשר למעבד כוותי'.

(טו) לימא דלא כר' חייא - הק' רש"י, למה לא אמרי' דהוי כמבטל הטבל לשירים לענין שיהי' ריבה סלתה, דעכשיו השירים יש להם הדין של המבטל, דהיינו המנחה, ולכאו' מוכח מכאן דבתר המבטל אזלי', דאי בתר בטל אזלי', הרי שיריים שוב אינן יכולין להיות טבל. וכ' דאין להק' כן, דאפי' אם הטבל מבטל השירים, אין להם דין של הטבל, אלא כמאן דליתא דמי. וע' בעונג יו"ט (ד'), דכ' להוכיח מדברי רש"י כאן היסוד שיסוד שם, דכשהרוב ביטל המיעוט, אין המיעוט נתהפך שיחול עליו דיני הרוב, אלא רק דמסירים ממנו דיניו, ושוב הוי כמאן דליתא.

(טז) דא"ר זירא, נאמרה הקטרה בקומץ ונאמר הקטרה בשיריים, וכו' - כ' השפת אמת דלפי לשון זה לכאו' אתיא מתני' כרבנן ג"כ. אולם פרש"י דגם ר' יהודה מודה בזה, וכ' השפ"א דאין דברי רש"י מובנים. וע"ע בחי' הגרי"ז דכ' דלפי רבנן דברי ר' זירא יותר מובנים,